

JASMINKA DEDIĆ

VIZIJA LJUBLJANA 2030

V Ljubljani ljudje vseh generacij živijo dobro in znotraj zmogljivosti lokalnega okolja in planeta.

Ljubljana je leta 2030 vključujoče, odporno, pametno in ustvarjalno mesto, ki ga upravlja odgovorna, transparentna in zaupanja vredna mestna uprava.

→ 2030 →

JASMINKA DEDIĆ

Program

- I. Vključujoča in zdrava Ljubljana**
- II. Odporna in regenerativna Ljubljana**
- III. Pametna in inovativna Ljubljana**
- IV. Ustvarjalna in živahna Ljubljana**
- V. Varna Ljubljana in zaupanja vredna mestna uprava**

I. Vključujoča in zdrava Ljubljana

Ljubljana bo mesto, v katerem živijo skrbni, zdravi in zadovoljni ljudje.

Ljubljana se nahaja pred ogromnim izzivom, kako narediti mesto bolj vključujoče in zdravo ob hkratni preobrazbi v podnebno nevtrarno mesto v kratkem časovnem obdobju. To bomo tudi zmogli, če bomo negovali dobre medčloveške odnose in občutek, da so v našem mestu vsi ljudje dobrodošli.

Socialna vključenost

Ljubljana je dom za 300 tisoč ljudi, ki izkazujejo visoko stopnjo zadovoljstva z življenjem v mestu (okrog 95%). Vendar naraščajoče neenakosti spodkopavajo medgeneracijsko in medrazredno solidarnost njenih meščank in meščanov. Tako že leta pričamo pospešenim procesom gentrifikacije in izrinjanja prebivalk in prebivalcev delavskega razreda in alternativnih oblik skupnostnega življenja iz mestnega jedra. Te procese, ki razdirajo družbeno kohezijo mesta, bomo odločno ustavili tako, da ljudi in okolja ne bomo prepustili na milost in nemilost nepremičninskemu špekulativnemu kapitalu.

Kot kaže študija Evropske komisije o kakovosti življenja in zadovoljstvu z različnimi vidiki urbanega življenja, izvedeni v 83 evropskih mestih, je z zdravstvenimi storitvami v Ljubljani zadovoljnih 70% anketiranih, s čimer se Ljubljana uvršča v povprečje evropskih mest.

Ljubljana ima nižjo dostopnost do stanovanj in zaposlitev, kot je evropsko povprečje. Tako je le dobra četrtina anketiranih odgovorila, da si lahko privoščijo stanovanje (27%) in da je službo v Ljubljani lahko najti (26%). V Ljubljani je po razpoložljivih podatkih okrog 128.000 stanovanj, od katerih je okrog 104.000 naseljenih, okrog 24.000 ali ena petina stanovanj pa je praznih.

Da je Ljubljana dobro mesto za življenje za mlade družine z otroki meni le 63% anketiranih, medtem ko povprečje evropskih mest znaša 82%. Podobno, 61% anketiranih meni, da Ljubljana omogoča dobro življenje starejšim (povprečje evropskih mest znaša 80%). Zgolj 55% anketiranih pa meni, da je Ljubljana dobro mesto za življenje za priseljence (povprečje evropskih mest znaša 75%).

Kakovost zraka

Ljubljana se uvršča med mesta s slabo kakovostjo zraka, ki predstavlja velik javnozdravstveni strošek, saj je poleg podnebnih sprememb najpomembnejši dejavnik okoljskega tveganja za zdravje. Ključni vzrok za onesnaženost zraka pa je promet, zato bomo največ pozornosti usmerili ravno omejevanju in zmanjševanju obsega in gostote cestnega prometa. Novejše znanstvene študije pa potrjujejo, da obstaja močna povezanost med podnebnimi spremembami in kakovostjo zraka, saj podnebni dejavniki, kot so temperatura, padavine, veter in vlažnost vplivajo na moč, prenos in razpršitev onesnaževal v ozračju.

Zato klimatologi predvidevajo, da bo kakovost zraka v urbanih središčih s stopnjevanjem podnebnih sprememb v prihodnosti še slabša.

Evropska komisija je leta 2021 sprejela Akcijski načrt EU: »Nasproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal«, ki naj bi usmerjal delovanje EU in držav članic pri zmanjševanju onesnaženosti zraka, vode in tal na raven, ki se več ne šteje za škodljivo za zdravje ljudi in naravne ekosisteme in ki spoštuje omejitve našega planeta, ob tem pa bi ustvarili okolje brez strupov. Bolezni srca in kap so najpogostejši razlogi za prezgodnje smrti, povezane z onesnaženostjo zraka, čemur sledijo bolezni pljuč in pljučni rak.

Evropska agencija za okolje primerja kakovost zraka v 344 evropskih mestih, od tega v dveh slovenskih mestih, Ljubljani in Mariboru, pri čemer razvršča mesta od najčistejših do najbolj onesnaženih na podlagi povprečne ravni drobnih trdnih delcev ali PM_{2.5}. Ljubljana se je po zadnjih podatkih med 344 evropskimi mesti uvrstila na 279. mesto, kakovost zraka pa je ocenjena kot slaba. Po podatkih Stanja globalne kakovosti zraka je bilo v letu 2020 v Sloveniji 940 prezgodnjih smrti zaradi onesnaženosti zraka (vključno z drobnimi delci in ozonom), medtem ko daje Evropska agencija za okolje bistveno višjo oceno, 1530 prezgodnjih smrti, delno zato, ker ta številka vključuje dušikov dioksid.

V Ljubljani je vsako leto v povprečju 100 prezgodnjih smrti zaradi onesnaženosti zraka, število smrti, ki jih pripisujemo PM_{2,5}, pa je v zadnjih petnajstih letih praktično nespremenjeno. Stopnja smrtnosti je v Ljubljani v letu 2019 znašala 35,7 / 100.000 prebivalcev, kar je kar dvakrat višje od nacionalnega povprečja, ki znaša 18 prezgodnjih smrti na 100.000 prebivalcev.

Onesnažen zrak, posledično, povzroča visoke družbene stroške. Tako je Raziskava o družbenih stroških onesnaženja zraka nizozemske organizacije CE Delft pokazala, da so družbeni stroški onesnaženja zraka v Ljubljani leta 2018 znašali 434 milijone evrov oziroma 1.502 evra na prebivalca. V Franciji, Švici in Avstriji pa so ugotovili, da lahko 6% vseh smrti na leto pripišejo izpostavljenosti onesnaženemu zraku, kar je dvakrat več kot število žrtev prometnih nesreč.

Energetska revščina

Nedavno so v znanstveni reviji Energy policy objavljeni izsledki študije o tem, kako je energetska revščina integrirana v različne politike v šestih evropskih državah, tudi v Sloveniji. Študija je pokazala, da so najbolj eksplicitne povezave z energetske revščino vzpostavljene v politikah energetske učinkovitosti in ne v politikah cen energije ter dohodkovnih politikah, in sicer zlasti zaradi prevladujočega tehnično-ekonomskega pristopa k reševanju energetske revščine.

Zanesljivih podatkov o obsegu energetske revščine v Sloveniji še nimamo, saj gre za zelo kompleksen pojav, ki ga ni mogoče zajeti z enim kazalnikom. Zato je SURS izdelal eksperimentalni izračun kazalnikov za ocenjevanje in spremljanje obsega energetske revščine, po katerem je v letu 2018 4% gospodinjstev imelo dohodke pod pragom tveganja revščine in hkrati nadpovprečno visoke izdatke za energijo. Če izhajamo iz predpostavke, da je delež gospodinjstev, prizadetih zaradi energetske revščine v Ljubljani približno tolikšen kot znaša ocena za celotno državo, se v Ljubljani z energetske revščino spopada več kot 5.200 gospodinjstev oziroma okoli 11.500 prebivalk in prebivalcev.

Do leta 2030 bomo:

- občutno zmanjšali socialno izključenost in odpravili resno materialno prikrajšanost,
- vsem zagotovili dostop do primerne, varne in cenovno sprejemljivega stanovanja in osnovnih storitev;
- vsem zagotovili dostop do varnih, vključujočih in dostopnih zelenih in javnih površin, zlasti za otroke, mlade, starejše in osebe z zmanjšanimi telesnimi zmožnostmi;
- zmanjšali škodljive okoljske vplive na ljudi, s posebnim poudarkom na kakovosti zraka;
- zmanjšali število prezgodnjih smrti zaradi onesnaženosti zraka za najmanj 60%;
- zmanjšali delež ljudi, ki so stalno izpostavljeni prometnemu hrupu, za najmanj 40%

Prioritetni ukrepi:

- uvedba mednarodnega standarda ISO 37120 Trajnostna mesta in skupnosti – Kazalniki za storitve mesta in kakovost življenja
- izdelava študije o obsegu energetske revščine v Ljubljani
- povečevanje fonda neprofitnih stanovanj z vključevanjem praznih stanovanj v shemo JSS MOL in izgradnjo (primarno lesenih) novogradenj.
- omejitev oddaje stanovanj preko spletnih platform (Airbnb...)
- zagotovitev dostopa do zdravstvenih storitev za vse prebivalce in prebivalke.
- spodbujanje lokalnih zadrug za delavce in delavke v prekernih oblikah dela, zlasti v ti. platformnem gospodarstvu (gig ekonomija)
- uvedba 36-urnega delovnega tedna za zaposlene v upravi MOL in javnih podjetjih MOL
- vzpostavitev skupnostnega središča v prenovljenem Centru Rog
- pristop k mednarodnemu dogovoru mest C40 Clean Air Accelerator za zagotavljanje čistega zraka za vse

II. Odporna in regenerativna Ljubljana

Ljubljana bo postala skupnost energetske samooskrbnih prebivalk in prebivalcev, ki trajnostno upravljajo z življenjskimi viri in ekosistemskimi storitvami.

Ljubljana je kljub svoji lepoti in zelenemu videzu daleč od resnično regenerativnega mesta, odpornega na podnebne spremembe. Verjamemo, da so njene prebivalke in prebivalci pripravljeni narediti pogumne korake v smeri odprave odvisnosti od centraliziranega energetskega sistema, ki temelji na jedrskem in fosilnih virih, na decentraliziranega, ki temelji na obnovljivih virih energije.

Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje

Mesta so ključni vzrok podnebnih sprememb in po oceni IPCC prispevajo v okolje kar dve tretjini vseh današnjih emisij toplogrednih plinov, zato lahko postanejo tudi ključna za prilagajanje. Ljubljana za več kot trikrat presega emisije CO₂ na prebivalca glede na ravnotežno vrednost izpustov 2 toni CO₂/leto na osebo. Energetska učinkovitost stavb v občini je nizka, delež obnovljivih virov energije za toploto pa predstavlja le desetino v končni porabi toplotne energije.

Po podatkih iz Lokalnega energetskega koncepta 2022 (LEK), na območju MOL letno nastane 2.133.023 ton emisij CO₂ oziroma 7,25 ton emisij CO₂ na prebivalca, kar zajema rabo električne energije (posredne emisije) ter rabo toplote in rabo energije za promet znotraj občine (neposredne emisije). Pri tem daleč največji delež emisij prispevata industrija (37,67%) in cestni promet (34,48%) oziroma skupaj skoraj tri četrt vseh emisij CO₂, medtem ko so stanovanjske stavbe z 21% na tretjem mestu.

Da bi dosegli ogljično nevtralnost do 2030, je treba korenito zmanjšati emisije CO₂ v cestnem prometu. Vendar tega ne moremo doseči zgolj z elektrifikacijo osebnih avtomobilov, temveč je treba bistveno okrepiti uporabo javnega potniškega prometa, ki naj bi s posodabljanjem flote z avtobusi z ničelnimi emisijami (Zero-emission buses) do leta 2030 postal podnebno nevtralen.

Študija Evropske komisije o kakovosti življenja v evropskih mestih ugotavlja, da javni transport v Ljubljani uporablja 37% prebivalk in prebivalcev, s čimer se uvršča pod povprečje evropskih mest, ki znaša 44%. Zato je na področju ureditve javnega potniškega prometa v mestu še veliko možnosti za izboljšave.

Evropska komisija je Ljubljano nedavno uvrstila na seznam 100 evropskih pametnih mest, ki naj bi do leta 2030 postala podnebno nevtralna. V izbranih mestih bodo z zainteresiranimi deležniki in državljani oblikovane Pogodbe za

podnebno-nevtralna mesta oziroma Pogodbe 3C (Climate Cities Contracts). Vendar pa v lokalnem energetskega konceptu (LEK) iz marca 2022 Mestna občina Ljubljana do leta 2030 načrtuje zmanjšanje emisij CO₂ le za 40 % glede na leto 2008, neto ničelne emisije toplogrednih plinov pa do leta 2050.

Stavbe so eden največjih porabnikov energije in virov toplogrednih plinov, zato izboljšanje energijske učinkovitosti prispeva k zmanjšanju emisij, odpravi energijske revščine in zmanjšanju ranljivosti gospodinjstev zaradi cen energije, ter ustvarja nova zelena delovna mesta. Strategija Evropske komisije za val prenove je zastavila cilj za vsaj podvojitev letne stopnje energijske prenove stavb do leta 2030. V Ljubljani je leta 2020 delež energetske učinkovitih stanovanjskih stavb znašal le dobrih 4%.

Do leta 2030 bomo:

- imeli odporen in delujoč okvir pripravljenosti na tveganja in naravne nesreče, ki so posledica podnebnih sprememb, ter zmanjšali izpostavljenost in dovzetnost ranljivih družbenih skupin, zlasti otrok, starejših, oseb s kroničnimi boleznimi in z zmanjšanimi telesnimi zmogljivostmi, za skrajne vremenske pojave, ki so posledica podnebnih sprememb;
- vsem omogočili uporabo varnega, cenovno sprejemljivega, dostopnega in trajnostnega prevoza;
- izboljšali prometno varnost, zlasti z boljšimi možnostmi javnega prevoza, s posebnim poudarkom na potrebah otrok, mladih, starejših in oseb z zmanjšanimi telesnimi zmogljivostmi;
- vsem zagotovili dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih in trajnostnih virov energije ter spodbujali lokalizacijo proizvodnje električne energije skozi »protrošništvo« (prosumerism);
- podvojili energetske učinkovitost stavb v lasti občine.

Prioritetni ukrepi:

- prenova lokalnega energetskega koncepta MOL s ciljem podnebne nevtralnosti do leta 2030;
- ustanovitev Lokalne energetske agencije za Ljubljansko urbano regijo in energetske zadruga Ljubljana ter spodbujanje skupnostnih projektov za prehod na obnovljive vire energije, kot so skupnostni sistemi ogrevanja, sončne elektrarne;
- podpora skupnostnim sistemom ogrevanja ter spodbujanje električnih toplotnih črpalk in nizkoogljčnih sistemov ogrevanja, npr. na lesno biomaso, ki izpolnjujejo standarde za kakovost zraka v notranjih prostorih in kriterijev ekodizajna za energetske učinkovitost
- izdelava načrta za prenovo ter za opuščanje fosilnih goriv za ogrevanje in hlajenje v stavbah v lasti občine;

- intenzivna zasaditev z drevesi in grmovnicami (za vsako posekano drevo bomo posadili vsaj dve novi), prilagojenih na višje temperature, in »podivljanje« mestnih površin za uravnavanje temperaturnih šokov z debetonizacijo površin in preureditvijo parkirišč v igrišča, rekreacijske površine,
- omejitev hitrosti v mestu na 30 km/h, z izjemo štiripasovnic (50 km/h), in uvajanje območij brez avtomobila in sosesk z omejenim prometnim režimom;
- uvedba zmogljivih mestnih avtobusnih linij (ZMAJ), elektrifikacija JPP in uvedba krožnih avtobusnih linij v mestnem JPP;
- intermodalnost JPP in integracija glavne železniške in avtobusne postaje in mestnega JPP ter vzpostavitev "mestnih vlakov" z 10-15 min intervalom
- postopno uvajanje brezplačnega mestnega JPP za otroke in mlade
- širjenje mreže kolesarskih pasov in hitrih kolesarskih pasov na vpadnicah
- izgradnja »kolesarskih avtocest« (Bicycle Highways) za medkrajevni promet v sodelovanju z drugimi zainteresiranimi občinami,
- zmanjšanje števila parkirnih v središču mesta in v središčih četrtnih skupnosti ter dvig cen za parkiranje,
- ureditev parkirnih prostorov za ustavljanje turističnih avtobusov za krajši čas (15 min) za izstop in vstop obiskovalk in obiskovalcev v središču mesta, npr. ob Kongresnem trgu ali na Trgu francoske revolucije
- spodbujanje delitve avtomobila v skupnosti, izposoja oz. izmenjava koles za otroke in mlade (koloteka)

Zero Waste in upravljanje z odpadki kot viri

Komunalni odpadki so predstavljali skoraj 12% vseh odpadkov, nastalih v Sloveniji v 2021. Od leta 2012 se je količina komunalnih odpadkov v Ljubljani povečala za 57%, in sicer z 448 kg na 702 kg na prebivalca. Za primerjavo, na ravni države se je količina odpadkov v istem obdobju povečala za 43 % in je v letu znašala 518 kg na prebivalca. V obdobju od 2004-2019 je delež ločeno zbranih odpadkov v Sloveniji z 20% narasel na 59%. Ljubljana od slovenskega povprečja odstopa navzgor in ločeno zbere že skoraj 70% komunalnih odpadkov.

Raziskava Eurobarometra o stališčih Evropejcev o okolju (2019) kaže, da kar 63% sodelujočih anketirank in anketirancev iz Slovenije smatra, da naraščanje količine odpadkov predstavlja največji okoljski problem (povprečje EU je 46%), celo pred onesnaženjem zraka (47%) in podnebnimi spremembami (37%). Posledično se Slovenke in Slovenci uvrščajo v sam vrh po deležu tistih, ki ločeno zbirajo odpadke za recikliranje (82%). Pri ločevanju odpadkov so od nas bolj vestni le Švedi (88%) in Nizozemci (84%), medtem ko v povprečju v EU ločeno zbira odpadke le 66% prebivalstva.

Slovenke in Slovenci so tudi veliko bolj samokritični, saj je kar 73% slovenskih respondentov odgovorilo, da bi morali državljani narediti več za zaščito okolja, medtem ko v povprečju EU tako meni le 67% anketiranih. Slovenske anketirane in anketiranci pa imajo višja pričakovanja tudi od svojih lokalnih skupnosti pri zaščiti okolja; in sicer kar 69% jih ima višja pričakovanja od lokalnih oblasti (povprečje EU – 57%).

Te podatke navajamo zato, ker ne podpirajo prepričanja, da ljudje niso osveščeni glede problema naraščanja odpadkov in da količine odpadkov ni možno zmanjšati. Tako Akcijski načrt LEK MOL predvideva izgradnjo objekta za energijsko izrabo odpadkov do leta 2027, kar pa je v nasprotju s strategijo MOL Nič odpadkov (Zero Waste) do leta 2035, s katero je Ljubljana leta 2014 stopila na pot družbe brez odpadkov.

Po definiciji Mednarodne koalicije Zero Waste, »zero waste« strategija pomeni »ohranjanje vseh virov z odgovorno proizvodnjo, porabo, ponovno uporabo in predelavo izdelkov, embalaže in materialov brez sežiganja in brez izpustov v zemljo, vodo ali zrak, ki bi ogrožali okolje ali zdravje ljudi«. V tem duhu so ljubljanske mestne oblasti tik pred lokalnimi volitvami novembra 2018 zapisale, da »zero waste« strategija pomeni to, »da lokalna skupnost okrepi tri prioritete na področju ravnanja z odpadki (preprečevanje, ponovno uporabo in recikliranje), zero waste pa pomeni nič odpadkov za odlagališča in za sežigalnice.«

Proti pridobivanju energije s sežigom odpadkov (WTE) pa govorijo tudi javnozdravstveni argumenti in pomisleki glede škodljivega vpliva sežigalnice na kakovost zraka in posledično na zdravje ljudi. Prav tako pričakovanja, da bomo s sežigalnico komunalnih odpadkov prispevali k razogljičenju energetske mešanice, ne vzdržijo, če jih osvetlimo s podatki, kolikšen je ogljični odtis sežigalnic. Namreč, sežig mešanih komunalnih odpadkov vključuje tako fosilni CO₂ (npr. sežig plastike) in biogeni CO₂ (npr. sežig lesa, papirja, hrane). In kot kaže nedavno poročilo SystemIQ, je kar ena tretjina emisij CO₂, ki se sprostijo iz plastike, posledica sežiganja plastičnih odpadkov.

In nazadnje, sežigalnice resno ogrožajo doseganje podnebnih ciljev, saj vsaka tona komunalnih trdih odpadkov sprosti med 0,7 in 1,2 tone emisij CO₂. Ogljična intenzivnost evropskih sežigalnic znaša 540gr CO₂/kWh, kar znaša okvirno dvakrat toliko kot koncentracija emisij CO₂ iz povprečnega električnega omrežja v EU (275g CO₂/kWh). Do leta 2030 pa naj bi predstavljala skoraj 3,5-kratnik ogljične intenzivnosti proizvodnje elektrike, saj naj bi ogljična intenzivnost elektrike do takrat padla pod 160g CO₂/kWh. Zato ima sežiganje odpadkov za energijo bistveno bolj škodljiv vpliv na podnebje, kot ga ima proizvodnja iz naravnega plina, saj tipična plinsko-turbinska elektrarna s kombiniranim ciklom (CCGT) proizvaja elektriko z ogljično intenzivnostjo okoli 360g CO₂/kWh.

Do leta 2030 bomo:

- zmanjšali škodljive okoljske vplive na ljudi, s posebnim poudarkom na ustreznem ravnanju s komunalnimi in drugimi odpadki;
- dosegli trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri in se približali cilju »Zero Waste« pri ravnanju z odpadki;
- dvignili usposobljenost zaposlenih v mestni upravi za sistemsko vključevanje okoljskih vidikov pri oblikovanju in izvajanju politik / ukrepov mestne uprave;
- dvignili prehransko samooskrbo in zagotovili trajnostno pridelavo hrane v mestu in okolici mesta ter spodbujali prakse ekološkega kmetovanja, ki prispevajo k ohranjanju ekosistemov in krepijo odpornost na podnebne spremembe in izredne vremenske pojave, ter izboljšali rodovitnost tal in zemljišč;
- občutno zmanjšali količino zavržene hrane na prebivalca v prodaji na drobno in pri potrošnikih ter izgubo hrane vzdolž proizvodne in dobavne verige;
- dvignili uživanje lokalno pridelane hrane ter občutno zmanjšali ogljični odtis zaradi transporta hrane.

Prioritetni ukrepi:

- Pridobitev certifikata za ravnanje z okoljem za mestno upravo, npr. EMAS ali ISO14001,
- dosledna uporaba načel zelenega javnega naročanja in nadgradnja v smeri krožnega javnega naročanja,
- vzpostavitev večdeležniške platforme za pregled in preoblikovanje izvajanja politik / ukrepov za zagotavljanje prehoda v krožno in podnebno nevtralno mesto,
- ustanovitev prehranske mreže, v katero bodo vključeni pridelovalci hrane (kmetje, čebelarji, vrtničarji ...), in vzpostavitev spletne platforme za dostavo lokalno pridelane hrane v lokalne restavracije, trgovine, vrtce, šole, fakultete, zdravstvene institucije itd.

III. Pametna in inovativna Ljubljana

Ljubljana bo središče urbanega in družbenega inoviranja za sooblikovanje strategij zadostnega mesta.

Pametne tehnološke rešitve morajo podpirati prehod v nizko-ogljico krožno gospodarstvo ter usmerjati strategije materialne zadostnosti za dostojno življenje vseh generacij. Mesto pa se lahko inteligentno razvija le pod pogojem, če so v proces urbanega in družbenega inoviranja vpeti lokalna mestna uprava, univerza, raziskovalni inštituti, industrija, zlasti visokotehnološka podjetja, in civilna družba (model četverne vijajnice).

Inteligentna preobrazba mesta sloni na praksah zadostnosti, učinkovitosti in doslednosti (sufficiency, efficiency & consistency), ki se medsebojno dopolnjujejo. Zlasti strategija lokalne zadostnosti išče rešitve, kako zmanjšati povpraševanje in tako doseči absolutno zmanjšanje rabe energije in virov pri proizvodnji in uporabi izdelkov in storitev. Z doseganjem materialne zadostnosti pa hkrati podpiramo tako strategijo izboljšanja snovne in energetske učinkovitosti kot tudi strategijo pri zapiranju materialnih ciklov in rabi obnovljivih ali recikliranih virov.

Ljubljana je že vključena v pobudo Evropske komisije »Izziv inteligentnih mest« (Intelligent Cities Challenge - ICC), s katero podpira 136 evropskih mest pri uporabi najnaprednejših tehnologij v procesu inteligentnega, zelenega in družbeno odgovornega okrevanja. Ker cestni promet v Ljubljani predstavlja enega glavnih virov emisij CO₂, je treba optimizirati tudi uporabo tehnoloških, zlasti digitalnih, rešitev pri prehodu v podnebno nevtralno mesto. ICC je tako na področju pametne in zelene mobilnosti in transporta razvil rešitve, kot je na primer DeepTraffic 101, to je dinamična platforma za upravljanje prometa kot storitve, ki uporablja realne podatke iz različnih virov za uspešno upravljanje cestnega prometa.

Nastajajoče tehnologije geoprostorske inteligence in digitalne inovacije, zlasti umetna inteligenca, strojno učenje in analitika velepodatkov (Big Data) lahko izboljšajo obstoječe mehanizme zgodnjega opozarjanja in odzivnost na onesnaženost zraka, ki jo povzročajo podnebne spremembe. Tako algoritmi strojnega učenja (machine learning), ki so integrirani s prostorskimi modeli, lahko natančno napovedo nevarnost onesnaženja zraka.

Do leta 2030 bomo:

- vzpostavili varno in robustno infrastrukturo, ki bo podpirala trajnostno okoljsko upravljanje ob hkratnem zagotavljanju varnosti ljudi, boljše energetske učinkovitosti v stanovanjskih in poslovnih stavbah in proizvodnih procesih, facilitiranju dostopa ljudi do blaga in storitev ter spodbujanju participatornega oblikovanja politik;
- vzpostavili učinkovit okvir za napovedanje intenzivnosti in pogostosti onesnaženosti zraka v različnih podnebnih razmerah.

Prioritetni ukrepi:

- pridobitev certifikata za sistem upravljanja informacijske varnosti (ISMS) ISO/IEC 27001:2013,
- vzpostavitev stičišča SmartCity Ljubljana, ki bo poleg predstavnikov mestne uprave vključevala tudi predstavnike univerze, raziskovalnih inštitutov, visokotehnoloških podjetij ozirom Tehnološkega parka in civilne družbe,
- Demokratizacija tehnologije in zagotovitev tehnološke avtonomije uporabnikov pametnih rešitev, kot so odprto-kodno oblikovanje, »protrošniki« (proizvajalci-potrošniki), digitalne skupnine, P2P proizvodnja in trgovanje z energijo, lokalne digitalne valute itd.

IV. Ustvarjalna in živahna Ljubljana

Ljubljana stopa na pot urbane renesanse, v središče svojih prizadevanj pa postavlja potrebe ljudi.

Skozi zgodovino in še zlasti od industrijske revolucije dalje so načrtovalci in politiki mesto dojemali kot "urbano mašino", ki poganja nenehno gospodarsko rast. Samo s skupinsko ustvarjalnostjo in modrostjo lahko ustvarimo pogoje za urbano renesanso Ljubljane, ki bo temeljila na načelih oblikovalske odličnosti in okoljske odgovornosti. Družbena in ekološka preobrazba gresta z roko v roki z lokalizacijo gospodarstva, ki se prebujajo skozi številne skupnostne pobude, kot so skupnostni vrtovi, kmečke tržnice, (sub)urbano in skupnostno kmetovanje, kooperative, ki povezujejo lokalne podjetnike in obrtnike, decentralizirane sheme obnovljivih virov energije, dolgotrajna oskrba v skupnosti, ekološko opismenjevanje, popravilnice, izdelava pohištva, posode, oblačil in igrač itd. Takšno gospodarstvo poganja nove korenine na zdravih temeljih, iz teh korenin pa bodo pognale močne in odporne alternative globalnemu kapitalizmu, ki v lokalnih okoljih za seboj pušča le opustošenje. Da bi to dosegli, pa je potrebna zlasti sprememba miselnosti in opuščanje kulture neodgovornega potrošništva, kar je tudi najmočnejši vzvod za sistemske spremembe.

Do leta 2030 bomo:

- dosegli temeljno raven okoljske pismenosti pri vseh skupinah prebivalstva;
- zagotovili osnovno glasbeno izobraževanje vsem osnovnošolskim otrokom iz socio-ekonomsko prikrajšanih družin;
- omogočili vsem mladim in odraslim, da pridobijo umetniška, obrtniška in rokodelska znanja in veščine, s katerimi bodo lahko sprostil svoje ustvarjalne potenciale.

Prioritetni ukrepi:

- ustanovitev središča CreativeCity v prenovljenem Centru Rog,
- preselitev osrednje mestne knjižnice (KOŽ) v Center Rog,
- spodbujanje vseh oblik alternativne urbane kulture,
- brezplačna članarina v MKL za vse občane in občanke,
- oblikovanje lokalnega programa okoljske pismenosti za vse generacije,
- zagotavljanje umetniških rezidenc za ustvarjalke in ustvarjalce,
- spodbujanje umetniških, obrtniških in rokodelskih dejavnosti v četrtnih skupnostih,
- spodbujanje skupnostnih vrtov.

V. Varna Ljubljana in zaupanja vredna lokalna oblast

Ljubljana bo mesto z ničelno stopnjo tolerance do nasilja v družini in nasilja, temelječega na spolu ter do vseh oblik korupcije.

Ljubljana po večini kazalcev velja za eno najvarnejših mest na svetu, vendar to ne velja za mnoge ženske, žrtve intimnopartnerskega nasilja, za katere je dom najbolj nevaren prostor. Mesto je resnično varno in do svojih ljudi prijazno le, če dosega najvišjo raven enakosti spolov in je prijazno otrokom, starejšim, osebam z zmanjšanimi telesnimi zmogljivostmi, LGBTIQ in drugim ranljivim družbenim skupinam.

Po podatkih Evropske komisije je v Evropi tretjina žensk starih 15 let ali več doživela eno od oblik fizičnega ali spolnega nasilja ali obojega, vsaka deseta je bila žrtev neke oblike spolnega nasilja, vsaka dvajseta pa je bila posiljena. Podatki kažejo, da je 80% žrtev nasilja v Sloveniji žensk, večina povzročiteljev pa so moški. Kot drugod po svetu je tudi v Sloveniji v času epidemije bilo več nasilja nad ženskami, spolnega nasilja, intimnopartnerskih umorov in femicida.

Zavedamo se, da za novo paradigmo razvoja potrebujemo novo paradigmo za upravljanje kompleksnih procesov v smeri trajnostne preobrazbe. Dobro mestno upravljanje, s katerim lahko izboljšamo upravljanje mestnih storitev in ki je odločilnega pomena za kakovost življenja, od lokalnih oblasti zahteva več agilnosti in inovativnosti. Zmogljivosti občinskega načrtovanja, usmerjanja, izvajanja in spremljanja morajo biti učinkovite, strukture in delovanje pregledne, procesi lokalnega soodločanja pa osvobojeni nepotrebne birokracije. Osnova za dobro upravljanje so motivirani in zadovoljni zaposleni, ki opremljeni z veščinami za prihodnost avtonomno opravljajo svoje naloge.

Žal pa uprava mesta Ljubljana ne uživa zaupanja pri svojih prebivalkah in prebivalcih. Tako študija Evropske komisije o kakovosti življenja v evropskih mestih ugotavlja, da je več kot 70% anketiranih prepričanih, da je pri mestnih oblasteh prisotna korupcija. Na slabo podobo mestne uprave nedvomno najbolj vplivajo številne obtožbe v preteklih letih zoper dolgoletnega župana mesta Ljubljana zaradi domnevne utaje davkov, trgovanja s spolnimi odnosi za vpliv in pranja denarja.

Do leta 2030 bomo:

- povrnili zaupanje občank in občanov v mestno upravo in njeno vodstvo;
- vzpostavili kompetenčni okvir za dobro upravljanje v lokalnem okolju;

- ozelenili mestni proračun z uvajanjem orodij za načrtovanje proračuna, ki bo prispeval k doseganju okolijskih in podnebnih ciljev ter ciljev biotske raznovrstnosti;
- povečali vključenost občank in občanov, zlasti mladih, v procese soodločanja v četrtnih skupnostih in na ravni mesta.

Prioritetni ukrepi:

- oblikovanje mreže zaupnic in zaupnikov v četrtnih skupnostih in mestnih soseskah za pomoč žrtvam nasilja v družini, intimnopartnerskega nasilja in nasilja, temelječega na spolu,
- vzpostavitev večdeležniške platforme za oblikovanje ukrepov za oblikovanje ukrepov za dobro upravljanje mesta in za izboljšanje upravljavskih kapacitet zaposlenih v mestni upravi,
- vključitev načela enakosti spolov pri načrtovanju mestnega proračuna,
- uvedba participatornega proračuna na ravni četrtnih skupnosti in mesta,
- oblikovanje predlogov za spremembo zakonodaje za krepitev demokracije, aktivnega državljanstva in vladavine prava na lokalni ravni (omejitev županske funkcije na dva mandata, znižanje starosti za pridobitev volilne pravice itd.).